

Matka äidin kotiseudulle Karjalaan

Tämä oli äidin viides matka kotiseudulleen, edellisestä oli kulunut jo 11 vuotta.

Minua jännitti nähdä äidin lapsuuden maisemat Kumolan kylässä. Saapuessani kotitalolle Matkallioon, äiti otti esiin valokuvan nyt kadonneesta talosta. Estimällä löytyi vielä osa talon kivijalkaa. Malttamattomana aloin kaivaa pienellä kukkalapiolla lisää muuria ja käteeni osui pieni kasa tiiliskiviä. Olin löytänyt talon uunin paikan. Iloni oli suuri, kun sain kaivettua esille ehjän tiiliskivenkin. Päätin heti, että tämän tilien vien kotiini – se on nyt rakkain matkamuistoni. Hautasimme talon kuvan maahan ja samalta paikalta ponnahti esiin pieni sammakko meidän iloksemme – talon paikka ei ollutkaan ihan asumaton. Virkistimme sammakkoa vielä pullovedellä. Pihapiirissä oli iso petäjänvanhus, jonka nyt jo korkealla olevan oksan varassa oli ollut äidin narukein. Äiti meni puuta halaamaan - se oli jälleennäkemisen iloa ja itkunpaikka. Otimme muistoksi petäjän kuorta ja pari pientä oksaa. Löytyi äidin leikkikivet, riihen paikka ja ison puun palanut kanto. Puussa oli pidetty hevosta kiinni ennen valjastamista. Näin pihalta avarat Liukosuo peltomaisemat ja kauempana ympäröivät vaarat. Kaikki

mitä näin oli surullisen kaunista, aika pysähtynyt.

Nyt ymmärsin kaikki ne äidin kertomukset kadotetusta kauniista Karjalasta ja aloin tajuta – täällähän ovat minunkin juureni.

Kävimme hautausmaalla, paikka oli rauhallinen, lintujen laulu loi hartaan tunnelman. Ei löytynyt isoukkini ja isoäitini haudanpaikkaa. Äiti kertoi, että pikkutyttöä hän jopa yksin vei pihalta poimimiaan kukkia haudalle, kotoa sinne tuli useampi kilometri. Toisena päivänä oli retki sinisen Laatokan laineilla Valamoon, se oli mieleenpainuva matka luostarisaaressa. Kävimme upeassa kirkossa, asianmukaisesti pukeutuneina – vähän kyllä nauratti, miltä me näytimme. Laatokka – sen näkeminen upeine saarineen jäi syväle sieluun. Saman päivän iltana kävimme matkaporukan kanssa Lumivaaran kirkolla. Surullinen näky, kaunis kirkko onnettomassa kunnossa. Poikien kanssa kiipesin kirkon kellotorniin ja hiljaiseen kesäiltana soi kirkonkello sitäkin komeammin – alhaalla oli monta harrasta kuulijaa. Matkalla takaisin Lahdenpohjaan havaitsimme jo tien molem-

min puolin maastopaloja - tuntui pahalta.

Näin jälkepäin kiitokseni matkanjohtaja Matias Sihvosselle. Hänen värikäs sotahistorian kerronta ja kuuluisilla taistelupaikoilla pysähtymiset herättivät minussa suuren kiitollisuuden tunteen sotaveteraaneja kohtaan. Viime syksynä 2006 olin Lumivaara-juhlilla Järvenpäässä ja kun mieskuoro esitti laulun Iltahuuto – suljin silmäni ja olin "Karjalan mailla".

Tunnustan tässä - minulla syntyi ihan uudella tavalla kiinnostus ja rakkaus Karjalaan, kun kävin siellä - etunimenikin saa ihan uuden merkityksen. Äiti kertoi, että jo nuorena tyttönä oli päättänyt – jos "joskus saan tytön, hänen nimeksi tulee Carelia." Minulla on kolme poikaa, heillä on myös sukujuuria isänsä puolelta Karjalassa. Lopuksi vielä lapsen suusta - vanhimmalla pojallani Mikaelilla oli leikkikouluikässä iskulause, jota hän toisteli usein meidän hämmästykseksi – "Karjala takaisin". Emme todellakaan tiedä, mistä hän sen oli oppinut. Nyt Mikaelilla on jo "jalat oman pöydän alla" ja on yhä samaa mieltä.

Carelia Guménus
(Äitini on Sinikka os. Rapo)

Äidin keinupuu.

Totta ja satua Samulinnotkon raunioilla

Kalksalon-seuran pieni Viitasista muodostuva ryhmä suunnitti kohti isoisän, Wiktor Wiitosen, kontua. Vanhalle Kalksalon kylätien pohjalle selvittyämme tuntui uskomattomalta, että juuri sitä tietä myöten Eemil Viitanen olisi veljensä Toivon kanssa joskus ajanut autolla Kalksalossa. Näin kuitenkin oli tapahtunut. Laatokan vesi oli ollut 1935 alhaalla ja Kurkijoen puolelta oli mahdollista päästä kuivaa kannasta myöten Kalksaloon. Silloin tie oli kunnossa ja käyttökelpoinen, nyt runsaasti puunrunkoja oli kaatunut kulkuväylälle, joka oli muuttunut läpipääsemättömäksi tiheiköksi. Oli vain taisteltava toisiinsa kietoutuneitten oksien ja runkojen lomitse terästä oksista välittämättä.

Vihdoin näimmekin tutut harmaakivirauniot. Siinä ne olivat jälleen kerran silmiemme edessä. Astelimme umpeenkasvaneen pellon poikki ja juuri tuon monumentaalisen kivijalan nurkalla oli hämmästyttävä näky! Juuri siinä, mihin olin Seikkailu Kalksalossa - satukirjassani isän kertomaa tarinaa kuvittaessani, piirtänyt suden tuupertuneena pitkän juoksun jälkeen valjaisiin takertuneena, makasi suden pääkalloja luuranko karvoineen osittain lahonneena! Aika moni on kysynyt satukirjan luettuun, onko se tarina totta. Heille sanoisin, että siinä se nyt oli todistuskappale silmiemme edessä! Ihmeellistä!

Istuimme vanhan asuintalon kivijaloilla syöden eväitä, katsellen ja tunnustellen tuntojamme. Tuossa oli Kalkon mummon iso leivinuuni sorakasana. Juuri siinä hän oli lukemattomat kerrat

paistanut piirakoita, sitä uunia Elsa oli lämmittänyt 20-luvun lopulla juuri silloin, kun Katri-mummo oli henkäissyt viimeisen kerran mummon kammarissa siirtyessään ajasta ikuisuuteen ja Elsa oli sen kuullut. Tuossa navetan kivijalan ja jo hävinneen aittarivin välissä oli ollut puuliiteri, missä Kalkon ukko oli tehnyt halkoja ja veistellyt tarvekaluja. Juuri tuossa navetassa Tilda ja Lempi olivat lypsäneet lehmiä, Elsa ja Martta juottaneet vasikoita ja pojat, Jalmari, Eemil ja Toivo hoidelleet hevosia.

Yhä vielä vanhoja marjapensaita kasvaa kituutti pihapiirissä, samoin jokunen ruusupensas oli vielä hengissä. Runsaan mansikkamaan sijaan vain ahomansikat kukkivat sokkelikivien rakosissa. Omenapuut olivat kaikki lahonneet pois. Vielä kymmenisen vuotta sitten jokunen kuhmurainen runko uhmasi sateita ja myrskyjä. Alempana pihaluueella muutama valtavan suuri puu oli kaatua rysähtänyt tan-

tereelle irti suuremmasta, vielä kasvavasta ryhmästä. Siinä ne kertoivat symbolista kieltään, miten vanhimmat joukostamme ovat poistuneet, me nuoremmat yhä sinnittelemme elomme polkua. Mitähän isovanhemmat ja vanhemmat sanoisivat, jos tietäisivät, että nuorempi polvi yhä kulkee heidän entisillä asuinajoillaan muistellen ja kunnioittaen heidän valintojaan ja kovaa elämänsä.

Sivelin varovasti kädelläni noita sään pieksemiä, sammaloituneita kiviä, muistellen kaikkia Samulinnotkossa eläneitä, heitä, jotka olin oppinut tuntemaan ja niitäkin, joita en koskaan ehtinyt tuntea. Muistelin satukirjaan piirtämiäni kuvia talosta ja piharakennuksista, mansikkamaata ja marjapensaita. Ne alkoivat silmä hetkellä elää mielessäni uudella tavalla. Hyvästelin sen kaiken kaipuulla, rakkautella ja kiitollisuudella.

Eeva Tervo

Öitsilöitä ja yökyöpelijä

Meijä kylässä ei oltkaa siihe aikaa mittaa yllesijä huvipaikkoja, ei olt seurataloloita, ei muamies-seurataloloita, ei työväitaloloita eikä mittaa muutakaa. Ne meijä huvipuolet ja tanssitki pitj hakkii toisist kylit.

Usotsie jotta myö tavallise tarkkaa tiijettii, jotta millo olj jotki hiät sielä Reuskula lauluseura talola. Tai mitkäki kihlajaiset sielä Myllykylä työväi talola tai tavalliset tanssit Tuokslah seuratalola tai talkoot Liimataise rinteelä. Tai jos olj iha tavalliset nurkkatanssit setäjouko suurela lavola, tai yllesä mitkä tahto kis-saristijäiset missäki sopela.

Tiijät sie, hyvä ihmine, mite pitkä matka tulloo Kuokkanie Mulkikasope periltä sinneki Myllykylällä. Tai jostai Möröhauva nurkilta tänne Reuskula perukoile. Mie tiijän, ko mie oon kulkena ne matkat sato sitte tai pais-to. Matkat olj pitkiä, tiet olj savi-sija ja kivisijäki vähä.

Talvsyväemellä sato luntaki justiensa sen verra jotta meijäki pelto-loila aijasepäihe piät just vua näkyvät lume alta. Eikähä meilä siihe aikaa aurattukkaa niitä teitä, mutta ei sitte kevväilä kans kannettukkaa luntä latusille, jos se lum sattu loppumaa pälvpaikosta niiko keske. Myö vua mäntii ja oma apuha se onki paras apu. Jalkua pantii vua toise ettee, tai

sukset jalkaa lume aikaa ja polkupyörä jalkoi vällii kesäaikana. Kyllä se polkupyöräkytti oljki hyvä ko kolme- neljäkymmentäki kilometrii katkesj uamuyölä ko tyhjiä vua. No, - ainaha ne vähä väsyttiki sitte, - ne matkat. Mutta ei myö kellekää niitä vajojamme valitettu. Kolme - neljäki kertua viikossa lähettii ja nääki kottyöt tehti siinä välillä. Ja jos meilä ei heitä oltkaa näitä huvipaikkoja omassa kylässä, ni eihä myö tehty mittaa pahhuakaa meijä kylässä. Meijä Juhana-setä - ko hiä olj niitä kirkollisii miehijä, mikä lie olt niiko kylävanhi siinäki assiissa - hiä sanoki meijä rovast-vainuale kylälukulois-sa, jotta

-Eihä nää meijä kylä nuoret - ei nää tappele millokaa. Niähä männöö aina toisii kyllii -

Rovastha uskoki sen assiin, ko hiä tiesj jotta Reuskulassa, sielähä tapetti ainaki yks miesj joka vuosj ja sielähä piettii muuteki pahhua elämiä. Vaikka ei myö satuttu millokaa niihe mieheta-potalkoihe eikä muihe häihe, ei ainakaa miu muisti aikaa. Myö vua tanssitettii neki Reuskula tytöt ja suateltii niitä vähä. Sitte muanantai uamuna myö oltii tuas virkkuja poikija siiheki koko viiko työaprakkaa.

Moilanen Sortavalan "Uuvestkylästä"